

Karakteristike SASS sintakse i primjena u praksi

Buljan, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2014

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:835551>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U
OSIJEKU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA INFORMACIJSKE ZNANOSTI

MENTOR: doc.dr.sc. BORIS BADURINA

KOMENTOR: asistent TOMISLAV JAKOPEC

STUDENT: LUKA BULJAN

KARAKTERISTIKE SASS SINTAKSE I PRIMJENA U PRAKSI

Završni rad

OSIJEK, 2014.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. CASCADING HTML STYLE SHEETS	2
3. CSS	3
3.1 CSS SEMANTIKA I SINTAKSA	3
3.2 CSS2	6
3.3 CSS3	8
4. CSS PREPROCESORI	10
5. SASS	11
5.1 SASS SINTAKSA	11
5.2 SCSS SINTAKSA	12
6. INSTALACIJA SASS-A	13
6.1 INSTALACIJA PUTEM APLIKACIJE	13
6.2 INSTALACIJA PUTEM TERMINALA	13
7. PRAKTIČNA PRIMJENA SASS-A	14
7.1 PRIMJER SCSS SINTAKSE	17
7.2 PRIMJER SASS SINTAKSE	19
8. ZAKLJUČAK.....	21
9. LITERATURA	22

SAŽETAK

U ovom radu pobliže se prikazuju okolnosti nastanka te razvoj stilskog jezika CSS kroz godine. U uvodu rada prikazuju se uvjeti u kojima je nastao navedeni stilski jezik, a kroz sljedeća poglavlja govori se o postupnom razvoju *CSS*-a kao standardnog jezika za stilsko oblikovanje *HTML* datoteka, ali i njegovim karakteristikama i dodanim funkcijama sa svakom novom inačicom istog. Nakon detaljnog i velikog uvodnog dijela, u radu se govori o *SASS* preprocesoru (*SASS*: Syntactically Awesome Style Sheets), točnije, o karakteristikama njegovih dvaju postojećih sintaksi i njegovoj svrsi. Tomu slijedi odjeljak o instalaciji i praktičnoj primjeni istog na postojećem projektu, nakon čega iznosimo zaključne napomene o *SASS* preprocesoru.

KLJUČNE RIJEČI

Sass, SCSS, CSS, HTML, stilski jezik, označiteljski jezik, Koala

1. UVOD

Početak 1990-ih i zahvaljujući *HTML-u*, *World Wide Web* se počeo koristiti kao platforma za elektroničko izdavaštvo. Na svijet dolaze brojni preglednici poput Tim Berners Lee-ovog *NeXT-a*, *Viola*, *Harmony-a*, no nedostajala je jedna ključna komponenta u tom procesu. Naime, *HTML* se koristio isključivo za sadržaj i strukturu dokumenta, nikada nije bio zamišljen kao jezik za stilsko oblikovanje – taj posao na kratko je vrijeme bio prepušten preglednicima, odnosno korisnicima¹. U teoretskom smislu, takva je funkcionalnost preglednika – omogućavanje izmjene stilskih karakteristika na zahtjev korisnika – dobrodošla u očima korisnika, no predstavljala je veliki problem u očima autora, koji nisu htjeli da drugi izmjenjuju izgled njihovog sadržaja. Nije bilo moguće postići kompromis između tih dvaju tehničkih nesukladnosti; drugim riječima, nije bilo moguće istovremeno ne izmijeniti strukturu dokumenta i ponuditi mogućnost izmjene istog. Iz tog razloga, mogućnost izmjene stilskih karakteristika dokumenta u preglednicima polako je, ali sigurno počela nestajati te se 1993. godine, točnije izlaskom *NCSA Mosaic* preglednika svela samo na promjenu boje i fonta teksta. Ako se uzme u obzir da alternative za stilsko uređenje dokumenta nije bilo, Web izdavaštvo suočilo se s velikim problemom kojeg su u najvećem obujmu osjetili sami autori. Štoviše, jedno od najvećih pitanja bilo je upravo pitanje kako promijeniti boju i font teksta. To je, naime, poprilično jednostavno postići u programima poput *Microsoft Office Word-a* i njemu sličnih, ali *HTML* tu mogućnost nije podržavao. Uvidjevši taj problem, Hakon W. Lie predstavio je na konferenciji *Mosaic and the Web* u Chicagu 1994. Godine prvi predložak *Cascading HTML style sheets* (dalje *CHSS*)², koji je u konačnici zaslužan za nastanak stilskog jezika *Cascading Style Sheets* (dalje *CSS*), kojeg danas poznajemo.

¹Wium Lie, Hakon; Bos, Bert. *Cascading Style Sheets: designing for the Web*, 1999. URL: <http://www.w3.org/Style/LieBos2e/history/Overview.html>(1.8.2014.)

²Isto

2. CASCADING HTML STYLE SHEETS

Predložak u pitanju po prvi je puta predstavio sveobuhvatni stilski jezik koji je primjenjiv na *HTML* dokument bez obzira o pregledniku koji se pritom koristi. Štoviše, *CHSS* je i dalje omogućavao korisnicima primjenu stilskih promjena putem preglednika. Iako su preglednici i dalje omogućavali primjenu stilskih promjena na dokument, H. W. Lie smatrao je da takva primjena stilskih rješenja nije adekvatna iz tri konkretna razloga:

Stilski jezici bili su statični i rijetko su se mijenjali razvojem preglednika. Također, stilski jezici rađeni su isključivo za određene platforme, što je sprječavalo razvoj i primjenu sveobuhvatnog i jedinstvenog stilskog jezika te autori nisu imali nikakvu kontrolu nad prezentacijom vlastitog sadržaja; iako korisnici uvijek imaju zadnju riječ, autor treba imati pravo sadržaj oblikovati prema vlastitoj želji.

Jedna od većih prednosti globalno primjenjivog stilskog jezika postizanje je blagog kompromisa između autora i korisnika oko stilskog uređenja sadržaja, što je spomenuto u prethodnom poglavlju kao jedan od većih problema *Web-a* u to vrijeme, kao i pružanje autorima i izdavačima jednog jedinstvenog jezika za stilsko oblikovanje, čime ih se lišava potrebe za korištenjem različitih stilskih jezika brojnih preglednika³. Štoviše, u današnje vrijeme, kada *Web* ima puno veći obuhvat nego 1990-ih i kada su na snazi društvene mreže koje su iznimno personalizirane stranice, taj kompromis oko stilskog uređenja i dalje je od iznimne važnosti kao i na samom početku *Web-a*. Kompleksnost tih društvenih mreža u tehničkom je pogledu značajno veća od bilo koje stranice 1990-ih, a stilsko uređenje ima iznimno veliki utjecaj – dizajn i funkcionalnost popularnih stranica često se mijenjaju, a korisnicima se omogućava primjena različitih stilova i tema. Korisnici čak predlažu promjene u dizajnu ili funkciji, čime se autor i korisnik više ne nalaze na dvije suprotne strane nego rade kolektivno na poboljšavanju iskustva za sve.

Već prilikom kratkog pregleda predložka *CHSS-a* i kratkog uvida u primjere koje je predstavio H. W. Lie, lako je uočiti utjecaj *CHSS-a* na *CSS* kakvog danas znamo. Iako je *CHSS* na prvi pogled nesofisticiran, sva osnovna funkcionalnost koju danas pronalazimo u *CSS-u* ipak je prisutna, s ponekim razlikama u sintaksi. *CHSS* je grubi predložak i to se najprije vidi u samoj strukturi dokumenta. U *CHSS-u* `<h1>`oznaku bi poravnali po sredini te joj promijenili font naredbama `h1.align.style = center` i `h1.font.family = helvetica`, dok bi u *CSS-u* danas ta naredba

³Wium Lie, Hakon. Cascading HTML style sheets: a proposal, 10.10.1994. URL: <http://www.w3.org/People/howcome/p/cascade.html> (1.8.2014.)

jednostavno bila `h1 { text-align: center; font-family: 'Helvetica'; }`. Još jedna od sličnosti *CHSS-a* i *CSS-a* jest način na koji se stilska datoteka poziva unutar *HTML* datoteke – oznakom `<link>` u zaglavlju. Naravno, postoji mala razlika u sintaksi – u *CHSS-u* ta je naredba glasila `<LINK REL=“style“ HREF=“./style“>`, dok u *CSS-u* glasi `<link rel=“stylesheet“ type=“text/CSS“ href=“style.css“>`⁴. Uzevši prijašnje primjere u obzir, nije teško primijetiti utjecaj *CHSS-a* na stilski jezik koji koristimo danas i shvatiti njegovu važnost u stvaranju istog – *CSS-a*.

3. CSS

Daleko najbitniji stilski jezik u kontekstu ovog rada je, naravno, *CSS*. Od dana kada je predstavljen sve do danas, *CSS* predstavlja globalni standard za stilsko uređivanje *HTML* dokumenata. Od početka je zamišljen kao jednostavan, univerzalan stilski jezik, primjenjiv na sve preglednike i *HTML* dokumente s jednim jedinstvenim ciljem – istovremeno ugoditi stilskim željama i autora i korisnika⁵. *CSS* se godinama usavršavao, nedostaci su dorađeni, a temeljna karakteristika – jednostavnost – još uvijek je ključna karakteristika stilskog jezika *CSS*. Stoga su sintaksa i semantika *CSS-a* poprilično jednostavne, a osnovna obilježja i karakteristike sintakse i semantike *CSS-a* opisane su u sljedećem poglavlju.

3.1 CSS SEMANTIKA I SINTAKSA

Svaki programski, označiteljski ili stilski jezik ima svoju sintaksu, stoga je ovo poglavlje posvećeno objašnjavanju i predstavljanju semantike i sintakse *CSS-a*, što je nužan preduvjet za praćenje sljedećih poglavlja rada. U prethodnom poglavlju spomenuto je kako je *CSS* oduvijek bio zamišljen kao jednostavan stilski jezik i to se nizom godina nije promijenilo. Doduše, *CSS* podrazumijeva osnovno predznanje o *HTML-u* i njemu pripadnim elementima i atributima, no u ovom slučaju to ne predstavlja problem.

Postavimo prvo primjer *CSS* oznake – `h1 { color: blue }.`

Svaka *CSS* oznaka sastoji se od dva osnovna dijela – selektora i deklaracije. U navedenom primjeru, selektor je `h1`, a deklaracija je `color: blue`.

Selektor ima ulogu povezivanja *HTML* dokumenta i *CSS* stilskog dokumenta te svaki *HTML* element predstavlja mogući *CSS* selektor. Različite su vrste selektora. Selektor elementa već smo upoznali u gore navedenom primjeru – selektor je u tom slučaju *HTML* element.

⁴Wium Lie, Hakon. Cascading HTML style sheets: a proposal, 10.10.1994. URL: <http://www.w3.org/People/howcome/p/cascade.html> (1.8.2014.)

⁵Wium Lie, Hakon; Bos, Bert. Cascading Style Sheets: designing for the Web, 1999. URL: <http://www.w3.org/Style/LieBos2e/history/Overview.html>(1.8.2014.)

Selektor klase može se primijeniti na bilo koji *HTML* element kojemu je atribut na primjer *class*=“*klasa*“, a *CSS* selektor u tom slučaju glasi *.klasa*. Selektor *ID* ima sličnu svrhu kao selektor klase, no atribut *ID* u *HTML-u* označava jedinstvenu varijantu nekog elementa – primjerice jedinstveni *h1* s atributom *id*=“*ident*“ koji se ne ponavlja u dokumentu. *CSS* selektor u tom slučaju glasi *#ident*. Kontekstualni selektor koristi se kada pod-elementu unutar nekog *HTML* elementa želimo primijeniti drugačiju vrijednost⁶. U *HTML-u*, na primjer, unutar *<h1>* elementa kojemu smo dali plavu boju teksta putem *CSS-a* postoji *<a>* element. Ako želimo promijeniti boju teksta samo tom jednom *<a>* elementu unutar *<h1>* elementa *CSS* selektor glasi *h1 a { color: red; }*.

Nadalje, deklaracija se dijeli na dva dijela – svojstvo i vrijednost. U prije navedenom primjeru *color* predstavlja svojstvo, a *blue* predstavlja vrijednost svojstva. Svojstvo i vrijednost uvijek se nalaze unutar vitičastih zagrada, no selektori i deklaracije mogu se grupirati u svrhu smanjivanja završne veličine stilskog dokumenta.

Ako deklaraciju *color: blue* želimo primijeniti na više *HTML* elemenata, selektore grupiramo na način da svaki selektor prije deklaracije odvojimo zarezom. Na kraju oznaka glasi *h1, h2, h3 { color: blue }*. Ako na određeni selektor želimo primijeniti više deklaracija, svaka se deklaracija odvaja točka-zarezom. U primjeru ta oznaka glasi *h1 { color: blue; font-weight: bold; font-family: 'Segoe UI'; }*. Određena svojstva deklaracija imaju vlastitu grupacijsku sintaksu, primjerice svojstvo *font*. Stoga, prošla oznaka može se napisati na jednostavniji način, a postiže se jednaki učinak – *h1 { font: bold 12pt Segoe UI }*.⁷

Pseudo-klase su određene varijante nekih *HTML* elemenata, ponajprije elementa *<a>* - poveznice. Postojeće pseudo-klase za navedeni element glase *:link*, *:visited* i *:active* koje označavaju posebna stanja *<a>* elementa – je li poveznica posjećena ili ne te nalazimo li se trenutno na toj poveznici. Putem pseudo-klasa u *CSS-u* može se odrediti određena deklaracija za svaku podvrstu elementa *<a>*.⁸ Još jedan primjer pseudo-klasa jest *:hover*, pseudo klasa koja se može dodati na bilo koji element, pri čemu se deklaracije navedene za taj selektor primjenjuju na dotični *HTML* element samo kada se pokazivač miša nalazi preko tog elementa. Jednostavnije rečeno, ako uzmemo u obzir prije postavljeni primjer *CSS* oznake u kojem smo naveli da je tekst *<h1>* elementa plave boje i nakon njega u *CSS* datoteku ubacimo novu oznaku koja glasi *h1: hover { color: green; }*, tekst unutar elementa *<h1>* bit će plave boje sve dok

⁶Cascading Style Sheets: level 1, 17.12.1996. URL: <http://www.w3.org/TR/REC-CSS1/> (4.8.2014.)

⁷Isto

⁸Isto

pokazivačem miša ne pređemo preko njega – u tom trenutku boja teksta elementa mijenja se u zelenu.

Jedno od pravila koja su CSS učinile standardnim stilskim jezikom u Web okruženju je, naravno, činjenica da su stilske datoteke kaskadne – autor postavlja osnovnu stilsku datoteku, a korisnik nakon nje može primijeniti svoje stilske promjene. Točnije rečeno, CSS je kaskadni zbog činjenice da one stilske promjene koje preglednik zadnje učita pregaze, odnosno zamjenjuju one koje se nalaze prije njih, što omogućava primjenu različitih stilskih datoteka na jednom dokumentu⁹. Naravno, CSS nije toliko jednostavan i svoj uspjeh ne može bazirati samo na jednom pravilu, stoga CSS ima nekoliko izuzetno korisnih pravila vezanih uz kaskadnost.

Primjerice, stilske karakteristike mogu se naslijediti od elementa roditelja¹⁰. Recimo da u HTML datoteci imamo element `<div style=font-family: 'Segoe UI'; border:1px solid red>`, a unutar njega element `<p> Tekst </p>`. Neka stilska svojstva elementa automatski se prenose na sve elemente sadržane unutar istog – u ovom primjeru to je *font-family*. Element `<p>` je stoga naslijedio font teksta, no nije naslijedio i svojstvo *border*. Kako bi svojstvo *border* primijenili na element `<p>`, potrebno je unutar početne oznake elementa ubaciti stilsko svojstvo *border* i vrijednost *inherit*. Završni kod izgledao bi ovako: `<div style=font-family: 'Segoe UI'; border:1px solid red> <p style=border: inherit;> Tekst </p> </div>`.

Još jedno od pravila CSS stilskog jezika jest da se stilske vrijednosti na HTML element mogu primijeniti na tri načina, ne uključujući nasljeđivanje vrijednosti od elementa roditelja. Daleko najpraktičniji način je pravljenje zasebne, vanjske .css datoteke¹¹ koja sadrži sve CSS oznake te njeno povezivanje s HTML datotekom putem `<link>` elementa u zaglavlju HTML dokumenta na koji se stilske promjene primjenjuju. Drugi način je pisanje CSS oznaka unutar zaglavlja HTML dokumenta, točnije unutar oznake `<style type=text/CSS>...</style>`¹², što stvara dodatni nered unutar dokumenta ako se radi o većem broju CSS oznaka. Treći način je pisanje stilskih deklaracija unutar *style* atributa HTML elementa na koji se stilska promjena želi primijeniti¹³, što je praktično u slučaju da je taj element jedinstven i nema ga potrebe posebno označavati unutar CSS datoteke.css semantika i sintaksa ostale su nepromijenjene u svim

⁹Hunt, Ben. Inheritance and Cascading Styles in CSS Explained. URL: <http://webdesignfromscratch.com/html-css/css-inheritance-cascade/#1> (4.8.2014.)

¹⁰Cascading Style Sheets: level 1, 17.12.1996. URL: <http://www.w3.org/TR/REC-CSS1/> (4.8.2014.)

¹¹Hunt, Ben. Inheritance and Cascading Styles in CSS Explained. URL: <http://webdesignfromscratch.com/html-css/css-inheritance-cascade/#1> (4.8.2014.)

¹²Isto

¹³Isto

verzijama, a novi elementi redovito su dodavani sa svakom verzijom CSS stilskog jezika – što je tema sljedećih dvaju poglavlja.

3.2 CSS2

Druga verzija CSS stilskog jezika objavljena je 1998. godine i službeno slovi kao standard za stilsko oblikovanje čak 16 godina nakon njezinog objavljivanja, budući da je CSS3 još uvijek u izradi. Sa sobom je donijela dodatne funkcije u pogledu novih načina označavanja selektora CSS oznake, uspoređivanja CSS oznaka i HTML atributa, pozicioniranja/razmještaja elemenata i stvaranja slojeva, mijenjanja sadržaja unutar HTML elemenata te dodatne funkcije za pozadinske slike, boju, uređenje teksta i promjenu pokazivača miša.¹⁴

Svima koji su se susreli s računalom poznat je način funkcioniranja pokazivača miša u operativnom sustavu – postoje određene varijante različitih izgleda koje se prikazuju ovisno o kontekstu – ako operativni sustav vrši određeni zadatak, pokazivač se, primjerice, u Windows 8.1 operativnom sustavu pretvara u animiranu plavu kružnicu, ako pokazivač miša stoji nad hiperlinkom pretvara se u ruku s ispruženim kažiprstom, ako povećavamo ili smanjujemo prozor pokazivač se pretvara u dijagonalnu liniju sa strjelicama na oba kraja i tako dalje. CSS2 sadrži mogućnost određivanja koja će se točno vrsta pokazivača prikazati u dokumentu i pod kojim okolnostima – moguće je odrediti glavni pokazivač u dokumentu i drugu vrstu pokazivača ako isti stoji nad slikom. Svojstvo pomoću kojeg se ta promjena vrši glasi, jednostavno, *cursor*, a neke od vrijednosti su *pointer*, *crosshair*, *wait*, a postoji i mogućnost primjene vlastitog pokazivača vrijednošću *url(putanja/cursor.gif)*. Kod uređivanja teksta dodano je novo svojstvo – *text-shadow*. Radi se o sjeni koju bacaju slova teksta, a ovim svojstvom mogu se odrediti vrijednosti poput veličine i boje. Pozadinske slike mogu se ponavljati u horizontalnom, vertikalnom ili oba pravca te se slika može fiksirati, čime se ona neće pomicati prilikom listanja stranice. Istim redoslijedom svojstva glase *background-repeat: repeat-x/repeat-y/repeat* te *background-attachment: fixed*.¹⁵

Također, CSS2 posjeduje mogućnosti promjene sadržaja unutar HTML elementa, odnosno putem pseudo-klasa *:before* i *:after* može se odrediti tekst koji će se pojaviti na početku i na kraju navedenog HTML elementa .css oznake *p:before {content: 'Početak'}* i *p:after*

¹⁴Lee, Xah. CSS1 and CSS2 Differences, 2005. URL: <http://xahlee.info/js/css2.html> (5.8.2014.)

¹⁵Isto

{content: 'Kraj'} će u sadržaj svakog elementa <p> u *HTML* datoteci ubaciti prije navedeni tekst – 'Početak' na početku, 'Kraj' na kraju.¹⁶

Jedna od važnijih novih sposobnosti stilskog jezika *CSS2* je mogućnost određivanja pozicije *HTML* elemenata i stvaranje slojeva. Pozicioniranje *HTML* elemenata vrši se pomoću svojstva *position* i dvaju atributa – *top/bottom* i *left/right*, koji služe za određivanje udaljenosti elementa od odabranog ruba prozora. Svojstvo *position* ima dvije vrijednosti – *absolute* i *relative*.¹⁷Vrijednost *absolute* pozicionira element u pitanju od ruba prozora, dok vrijednost *relative* pozicionira element u odnosu na njegovo određeno mjesto u *HTML* datoteci te je uz nju obavezno navesti i atribut smjera u kojem se element namjerava pomaknuti. Vrijednosti atributa *top/bottom/left/right* izražavaju se u brojčanoj vrijednosti piksela – npr. *left: 200px*. Pomoću stilskog jezika *CSS2* jednostavno je i odrediti slojeve i objasniti kako se to čini. U pitanju je jedno svojstvo deklaracije pomoću kojeg se određeni element stavlja ispod ili iznad nekog drugog elementa. Riječ je o svojstvu *z-index* čija se vrijednost iskazuje brojevima, a stvaranje slojeva je jednostavno – što je veći broj, to je sloj više pozicioniran ispred. Ako je *z-index* za sliku u *HTML* dokumentu 1, a *z-index* za tekst kojeg smo pozicionirali na isto mjesto 2, tekst će se pojaviti ispred slike, odnosno slika će biti u pozadini teksta.¹⁸

Novi načini označavanja *CSS* selektora su *, kojom se označava svaki *HTML* element, znak > označava odnos nad-element > pod-element – primjerice *body > p.tekst > a { color: red }* označava isključivo element <a> koji se nalazi unutar elementa <p class="tekst"> unutar elementa <body>, razmak između elemenata u selektoru označava element koji obavezno ispred sebe ima prethodni element – primjerice *table img {border: none}* znači da svaka slika unutar tablice nema obrub, a posljednja nova oznaka selektora je + koji označava neko ograničenje unutar *HTML* dokumenta – primjerice *img + p {color: red}* označava svaki element <p> koji slijedi element . Uspoređivanje *CSS* oznake s *HTML* atributom vrši se na 3 moguća načina. Prvi način je provjeravanje postoji li *HTML* atribut, a selektor u tom slučaju glasi *a[title] {color: red}*. *CSS* pritom provjerava ima li dotični element, u ovom slučaju element <a> atribut *title* te, ako atribut postoji, tekst elementa <a> prikazuje se crvenom bojom.¹⁹ Svaka od navedenih funkcija donijela je nešto novo, što je čak 16 godina bilo dovoljno

¹⁶Isto

¹⁷ Lee, Xah. *CSS1 and CSS2 Differences*, 2005. URL: <http://xahlee.info/js/css2.html> (5.8.2014.)

¹⁸ Isto

¹⁹ Isto

za stilsko uređivanje *HTML* dokumenata. No, naravno, uvijek se može napraviti više, stoga je trenutno u izradi treća inačica *CSS-a*, o kojoj više u sljedećem poglavlju.

3.3 CSS3

CSS3 se razlikuje od *CSS2* čak i prije nego se zaviri u oznake i nove funkcije. Naime, *CSS2* je World Wide Web Konzorciju predan kao jedan, dovršeni dokument koji je u sebi sadržavao sve informacije vezane uz navedenu inačicu. *CSS3* se ne predaje na taj način, nego je cijeli dokument podijeljen u module, koji svaki zasebno prolazi provjeru i implementaciju u World Wide Web Konzorciju.²⁰ Ovaj pristup omogućava raniju implementaciju *CSS3* stilskog jezika u preglednike, čime se sam proces prilagodbe i prelaska na novu verziju znatno olakšava i ubrzava, dok je sam stilski jezik još uvijek u izradi.

U *CSS3* dodani su novi selektori atributa. Sveukupno su 3 nova načina uspoređivanja selektora i *HTML* atributa – jedan način je provjera odgovara li atribut točno onome što je u *CSS-u* navedeno, a vrši se pomoću oznake $p[foo^="bar"]$, čime se *CSS* oznaka primjenjuje na onaj $\langle p \rangle$ element koji sadrži atribut $foo="bar"$. Drugi način je provjera odgovara li početak atributa onome što je u *CSS-u* navedeno, a vrši se pomoću oznake $p[foo\$="bar"]$, čime se *CSS* oznaka primjenjuje na onaj $\langle p \rangle$ element čiji atribut foo počinje s bar – primjerice, $\langle p foo="barka" \rangle$. Posljednji novi način uspoređivanja *CSS* selektora i *HTML* atributa jest provjera odgovara li kraj vrijednosti atributa onome što je u *CSS-u* navedeno, a vrši se pomoću oznake $p[foo*="bar"]$, čime se *CSS* oznaka primjenjuje na onaj $\langle p \rangle$ element čiji atribut foo završava s bar – primjerice, $\langle p foo="dabar" \rangle$.²¹

Dodano je 16 novih pseudo-klasa, neke od kojih su $:root$ koja označava korijenski element dokumenta, što je uvijek $\langle HTML \rangle$ kod *HTML* dokumenta, $:last-child$ koja označava posljednji pod-element odabranog elementa, $:only-of-type$ koja označava element koji je jedini te vrste u dokumentu, $:checked$ koji označava radijalnu tipku ili *checkbox* kada je uključena i brojne druge pseudo-klase. Među novim dodacima također se nalazi novi kombinator *CSS* selektora $-p \sim img$, čime se u ovom primjeru označava element $\langle img \rangle$ koji slijedi element $\langle p \rangle$, no ne mora ga nužno odmah slijediti²².

²⁰Kyrnin, Jennifer. What is the difference between CSS2 and CSS3: The major changes to CSS3. URL: <http://webdesign.about.com/od/css3/a/differences-css2-css3.htm> (5.8.2014.)

²¹ Isto

²² Isto

U prethodnom poglavlju, koje se ticalo CSS2 i novih oznaka koje je sa sobom donio, spomenute su nove funkcije koje se tiču pozadinskih slika. CSS3 nastavlja tradiciju koju je CSS2 započeo te donosi mogućnost postavljanja više pozadinskih slika pomoću slojeva i pozicioniranja. Uz to, dodane su i nova svojstva povezana s pozadinskim slikama, a to su *background-clip*, *background-origin* i *background-size*. Svojstvo *background-clip* omogućava definiranje na koju će se marginu pozadinska slika primijeniti – *border box*, *padding box* ili *content box*. Neka od postojećih svojstava za pozadinsku sliku dobila su nove vrijednosti. Svojstvo *background-repeat* dobilo je dvije nove vrijednosti – *space* i *round*²³. Vrijednost *space* pozadinsku sliku ponavlja isto kao *repeat*, ali razmak između slika bude toliki da nijedan dio slike ne bude odsječen rubom prozora. Vrijednost *round* povećava pozadinsku sliku tako da se postigne isti učinak kao s vrijednošću *space* – nijedan dio pozadinske slike neće biti odsječen, ali u ovom slučaju neće ni biti razmaka između ponovljenih slika²⁴.

CSS3 sa sobom je donio i nova svojstva za obrub elemenata. Svojstvo *border-radius*, *border-top-right-radius*, *border-top-left-radius*, *border-bottom-right-radius*, *border-bottom-left-radius* omogućavaju zaobljavanje uglova obruba, a vrijednosti svojstva iskazuju se u pikselima – što je veći broj piksela, više se rub zaobljuje. Svojstvo *border-image-source* određuje izvornu putanju slike koju želimo koristiti umjesto obruba koji su već definirani, *border-image-slice* predstavlja unutrašnji odmak slike obruba od ruba iste, *border-image-width* određuje širinu slike obruba, *border-image-outset* određuje koliko će slika obruba izlaziti izvan određenog područja elementa, *border-image-stretch* određuje kako će stranice i sredina slike obruba biti posložene ili prilagođene u veličini. Svojstvo *border-image* skraćeni je oblik svojstva u kojem se mogu upisati vrijednosti za sve prije navedene *border-image* elemente. Također, jedan manji dodatak je dodavanje pozadinske sjene za *box* elemente putem svojstva *box-shadow*.²⁵

Jedna od značajnijih funkcija koje CSS3 pruža jest podjela `<body>` elementa *HTML* dokumenta u stupce jednakih veličina. Svojstva *column-width* i *column-count* određuju širinu stupaca u koje će se sadržaj *HTML-a* smjestiti, odnosno određuju broj stupaca na stranici, koje će preglednik potom stvoriti onolike širine koja je dovoljna da se širina preglednika popuni

²³Kyrnin, Jennifer. What is the difference between CSS2 and CSS3: The major changes to CSS3. URL: <http://webdesign.about.com/od/css3/a/differences-css2-css3.htm> (5.8.2014.)

²⁴Lazaris, Louis. CSS3's 'space' and 'round' values for background-repeat, 15.8.2011. URL: <http://www.impressivewebs.com/space-round-css3-background/> (5.8.2014.)

²⁵Kyrnin, Jennifer. What is the difference between CSS2 and CSS3: The major changes to CSS3. URL: <http://webdesign.about.com/od/css3/a/differences-css2-css3.htm> (5.8.2014.)

brojem stupaca koji je *CSS-om* naveden. Skraćeni oblik svojstva glasi jednostavno *columns*, u kojem se mogu upisati vrijednosti širine ili broja – ili čak oboje, iako to nije funkcionalno. Dodatna svojstva za određivanje karakteristika stupaca su *column-gap*, koje određuje širinu razmaka između svakog stupca, *column-rule-color*, koje određuje boju linije koja dijeli stupce, *column-rule-style* koje određuje stil prikazivanja linije – puna crta, točkasta, dupla itd., *column-rule-width* određuje širinu linije koja dijeli stupce, a skraćeni oblik svojstva glasi *column-rule*, kojim se u jednom redu mogu odrediti vrijednosti za svako svojstvo vezano uz liniju koja dijeli stupce.²⁶ Sva navedena svojstva već su dostupna i podržana od strane preglednika, a brojna svojstva još su u izradi, čime *CSS3* postaje najopširnija inačica *CSS-a* do sada.

Kroz prethodnih par poglavlja objašnjene su karakteristike semantike i sintakse dostupnih inačica *CSS-a* te je objašnjena razlika između postojećih inačica navedenog stilskog jezika. Posebno je objašnjena sintaksa *CSS* oznake, koja je podijeljena na dva dijela - selektor i deklaraciju te je, u usporedbi s *CHSS-om* puno jednostavnija i izravnija. No, kao što se kroz naslov rada može natuknuti, postoje načini da se *CSS* dodatno pojednostavi, a količina potrebnog upisivanja oznaka izrazito smanji. Sljedeće poglavlje govori upravo o tome.

4. CSS PREPROCESSORI

Već je spomenuto kako je *CSS* od samog početka zamišljen kao jednostavan, no, uvidom u neke karakteristike *CSS3* stilskog jezika može se vidjeti kako njegove sposobnosti postaju sve brojnije, što direktno utječe i na samu jednostavnost. Naravno, sve promjene koje *CSS* prolazi, a i koje će prolaziti, diktirane su potražnjom korisnika. Web dizajn kao struka izuzetno je dobio na popularnosti, a mnoštvo dostupnih web stranica zahtijevaju distinktivni identitet svake – nešto što nije moguće napraviti s izrazito jednostavnim stilskim jezikom. *CSS3* nudi mnoštvo novih mogućnosti, no polako postaje napuhan. K tome, kao stilski jezik nije svemoćan. No, postoje načini za dodatno pojednostavljivanje i proširenje funkcionalnosti *CSS-a* – *CSS* preprocesori.

Trenutno su najpopularniji *CSS* preprocesori *Stylus*, *Less* i, prikazan u nastavku, *Sass*. Prednosti koje gotovo svaki *CSS* preprocesor pruža su konciznost, dodatna funkcionalnost i podrška za dodatke. Konciznost svaki preprocesor postiže na način da uklanja nepotrebnu sintaksu te svaki preprocesor pruža mogućnost ugnježđivanja selektora unutar drugih, čime se

²⁶Kyrnin, Jennifer. What is the difference between CSS2 and CSS3: The major changes to CSS3. URL: <http://webdesign.about.com/od/css3/a/differences-css2-css3.htm> (5.8.2014.)

smanjuje nadutost i potreba za ponavljanjem *CSS* oznaka²⁷. Sljedeće poglavlje okreće se općenitim detaljima o *Sass-u*.

5. SASS

Kao što je već u prošlom poglavlju spomenuto, *CSS* preprocesori dodaci su *CSS* stilskom jeziku koji dodaju istom na funkcionalnosti i konciznost, a samim time objašnjava se i temeljna funkcionalnost *Sass-a*. Na osnovu toga, *Sass* je ekstenzija *CSS-u* koja u potpunosti podržava *CSS3* te proširuje stilski jezik dodavanjem podrške za varijable, ugnježđivanje selektora i takozvane *mixins-e*. Još jedna od bitnih funkcija *Sass* preprocesora je mogućnost naprednog miješanja boje, odnosno sastavljanja boje od RGB, RGBA i HSL kanala.

Dvije su dostupne sintakse *Sass-a* i međusobno su kompatibilne - *Sassy CSS* (dalje *SCSS*) i starija „uvučena“ sintaksa, jednostavno zvana *Sass*²⁸.

5.1 SASS SINTAKSA

Starija *Sass*, odnosno „uvučena“ sintaksa služi isključivo kao koncizniji način pisanja *CSS-a*. Umjesto vitičastih zagrada, deklaracija se od selektora odvajaju uvlačenjem reda, a prelazak u novi red razdvaja dva svojstva, što u *CSS-u* predstavlja točka-zarez. Time se smanjuje količina bespotrebnog tipkanja, a ujedno i povećava čitljivost *CSS* dokumenta.

Iako predstavlja puno koncizniji način stiliziranja *HTML* dokumenata, *Sass* sintaksa ima jednu veliku manu – previše se razlikuje od *CSS-a*, što donekle dovodi do potrebe za učenjem novog stilskog jezika. Štoviše, upravo zbog te razlike teško bi bilo pratiti *CSS* kroz njegove promjene, odnosno *Sass* je predstavljao previše posla kako za autore, tako i za ljude koji iza njega stoje. Dakako, *Sass* sintaksa ima i svojih prednosti – prije navedenu konciznost, nema potrebu za vitičastim zgradama i točka-zarezima, čime automatski postiže lakšu čitljivost i iz tog razloga još je uvijek podržana uz noviju *SCSS* sintaksu²⁹.

²⁷Walsh, Nick. *CSS Preprocessors: Focused Decisions*. URL: <http://www.awwwards.com/css-preprocessors-focused-decisions.html> (6. 8. 2014.)

²⁸Sass: Documentation. URL: http://sass-lang.com/documentation/file.SASS_REFERENCE.html (6.8.2014.)

²⁹Long, John W. *Sass vs SCSS: Which syntax is better?*, 19.2.2011. URL: <http://thesassway.com/editorial/sass-vs-scss-which-syntax-is-better> (16.8.2014.)

5.2 SCSS SINTAKSA

Upravo zbog razlike između *Sass* sintakse i *CSS* sintakse, uz verziju 3 *Sass* stilskog jezika dodana je i nova *Sassy CSS* (*SCSS*) sintaksa. *SCSS* sintaksa nije se razlikovala od *CSS*-a poput *Sass* sintakse – vitičaste zagrade i točka-zarez ponovno su u upotrebi, prelasci u novi red za novi selektor i uvučeni redovi za deklaracije više se ne mogu koristiti, no i dalje pruža iste prednosti *Sass* stilskog jezika kao i starija sintaksa te se ne mora posebno učiti što je sa starijom *Sass* sintaksom praktički bio zasebni stilski jezik³⁰. *SCSS* sintaksa ekstenzija je sintaksi *CSS3*, što u prijevodu znači da je svaki valjani *CSS3* dokument ujedno valjani *SCSS* dokument i obratno. *SCSS* razumije i poznate *CSS* *hackove* poput *!important*, *@import* i prije spomenuto uspoređivanje *CSS* selektora s atributom *HTML* elementa³¹. Dakako, mana *SCSS*-a je što gubi konciznost *Sass* sintakse i samim time teže je čitati *SCSS* dokumente, no prednosti koje pruža daleko su bitnije i korisnije od konciznosti. Primjerice, *SCSS* je ekspresivniji od uvučene *Sass* sintakse. Recimo da trebamo samo promijeniti boju teksta kada pokazivač miša pređe preko *HTML* elementa. Kako autor navodi, u starijoj *Sass* sintaksi to bi zauzelo dva reda – red za označavanje selektora, prelazak u novi red i uvlačenje teksta za deklaraciju. U *SCSS* sintaksi, jednako kao u samom *CSS*-u, istu naredbu može se napisati u jednom redu³². Iako je ova prednost poprilično subjektivna, činjenica stoji da kod kratkih oznaka starija *Sass* sintaksa zauzima previše prostora. Još jedna velika prednost *SCSS* sintakse nad *Sass* sintaksom jest što postojeći alati za *CSS* savršeno funkcioniraju u *SCSS*-u zbog velike sličnosti istih. Treća velika prednost *SCSS*-a jest integracija s postojećim *CSS* datotekama, ukoliko ih se koristi više. Prilikom korištenja starije *Sass* sintakse bilo bi potrebno sve postojeće *CSS* datoteke preobraziti u *Sass* datoteke, što je iziskivalo dodatne sate posla i truda, a *SCSS* zbog prije spomenute sličnosti s *CSS*-om radi iz prve. Od ostalih prednosti mogu se nabrojati lakša prilagodba na *SCSS* nego na *Sass* sintaksu – ponajviše zbog toga što je *Sass* sintaksa poput potpuno drugog stilskog jezika, dok *SCSS* pruža dodatne funkcije koristeći već poznatu *CSS* sintaksu³³. No, kako *Sass* u cjelini izgleda u praksi?

³⁰ Isto

³¹ Sass: Documentation. URL: http://sass-lang.com/documentation/file.SASS_REFERENCE.html (16.8.2014.)

³² Long, John W. Sass vs SCSS: Which syntax is better?, 19.2.2011. URL: <http://thesassway.com/editorial/sass-vs-scss-which-syntax-is-better> (16.8.2014.)

³³ Long, John W. Sass vs SCSS: Which syntax is better?, 19.2.2011. URL: <http://thesassway.com/editorial/sass-vs-scss-which-syntax-is-better> (16.8.2014.)

6. INSTALACIJA SASS-A

CSS, kao što je prije spomenuto, ključna je komponenta u stiliziranju *HTML* dokumenta, kao takav je zamišljen i nije ga potrebno zasebno instalirati. No, *SASS*, kao dodatak za *CSS*, nije dio samog *CSS*-a nego ga je potrebno posebno instalirati, što se trenutno može učiniti na dva načina –putem aplikacije ili putem *Terminala* ili *Command Prompt-a*.

Prvi način je poprilično izravan – putem različitih *SASS* aplikacija. Postoji veliki broj aplikacija za *Linux*, *Mac* i *Windows* operativne sustave koje u par minuta na jednostavan način pripreme *SASS*, a i druge *CSS* preprocesore za upotrebu. Neke se od ponuđenih aplikacija naplaćuju, primjerice *Hammer*, *Compass*, *CodeKit*, *Mixture*, *LiveReload* i *Prepros*, no postoje i besplatne aplikacije *Scout* i *Koala*³⁴, na kojoj se sljedeći primjer bazira.

6.1 INSTALACIJA PUTEM APLIKACIJE

U svrhu ovog primjera, kao što je prije rečeno, koristi se *Koala*, koja je *GUI* (*Graphical User Interface*) aplikacija za *Mac*, *Linux* i *Windows* operativne sustave, a pruža jednostavniji način kompiliranja *Sass*-a, *Less*-a, *Compass*-a i *CoffeeScript*-a³⁵. Nakon kratke instalacije, otvaranjem *Koala* aplikacije otvara se mali prozor u koji se dodaje mapa projekta na kojem se radi, nakon čega *Koala* učitava sve zasebne stilske i *jQuery* datoteke koje se nalaze u mapi navedenog projekta. Od tog trenutka *Koala* proučava sve izmjene nad datotekama koje se u mapi nalaze, očitava greške u sintaksi istih te prilikom svakog spremanja datoteke *Koala* kompilira *Sass* ili *Less* u *.css* datoteku – što znači da nakon instalacije *Koale* i dodavanja projekta jedini posao koji autoru preostaje jest pisanje, a sve ostalo je automatizirani proces. Na neki način, *Sass* aplikacije mogu se smatrati tihim promatračima u službi autora.

6.2 INSTALACIJA PUTEM TERMINALA

Sass compiler izgrađen je Ruby programskim jezikom, stoga je i sam Ruby potreban na računalu kako bi *Sass* mogao funkcionirati. *Mac* operativni sustav u sebi već sadrži Ruby, pa je instalacija za jedan korak kraća, dok *Windows* i *Linux* operativni sustavi u sebi ne sadrže Ruby – stoga ih je potrebno instalirati. Korisnici *Windows* operativnog sustava preuzmu Ruby instalaciju s Interneta te izvrše istu, dok korisnici *Linux* operativnog sustava mogu instalirati

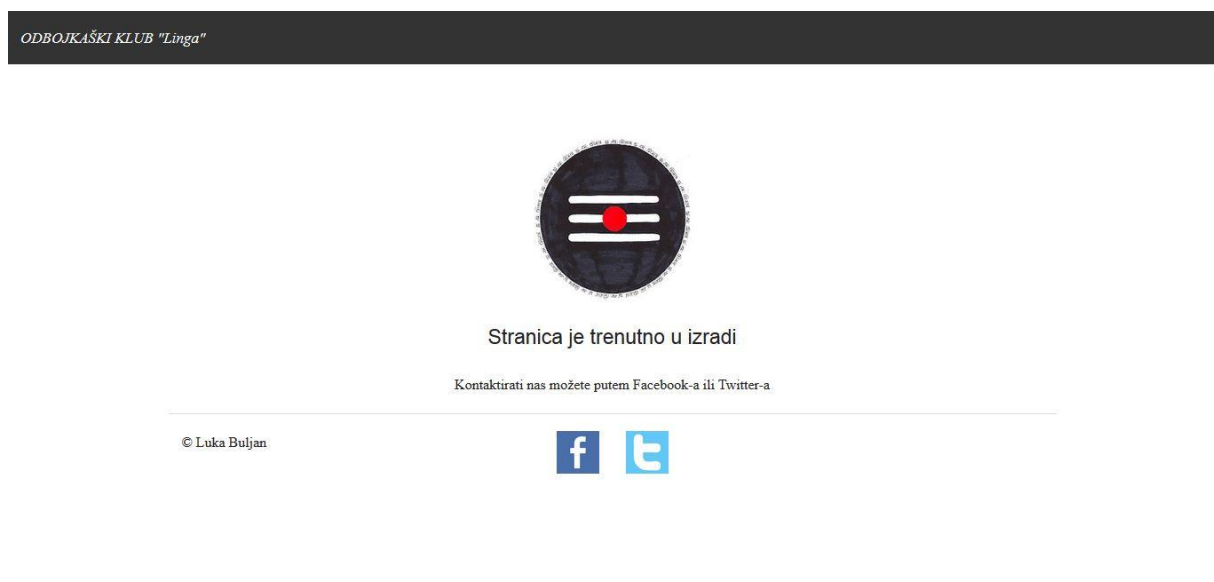
³⁴ Install SASS. URL: <http://sass-lang.com/install> (16.8.2014.)

³⁵ Koala. URL: <http://koala-app.com/> (16.8.2014.)

Ruby putem *apt package managera*. Sljedeći korak – *Linux* i *Mac* korisnici pokreću *Terminal*, *Windows* korisnici pokreću *Command Prompt* te se *Sass* instalira naredbom *gem install Sass* ili pak *sudo gem install Sass*³⁶. Nakon toga *Sass* funkcionira na isti način kao i *Sass* aplikacija – promatra promjene nad projektnim datotekama te prilikom spremanja svake kompilira *.css* datoteku.

7. PRAKTIČNA PRIMJENA SASS-A

Za primjer praktične primjene *Sass*-a na projektu koristiti će se web stranica prikazana na slici koja slijedi te Koala aplikacija za *Sass* stilski jezik.

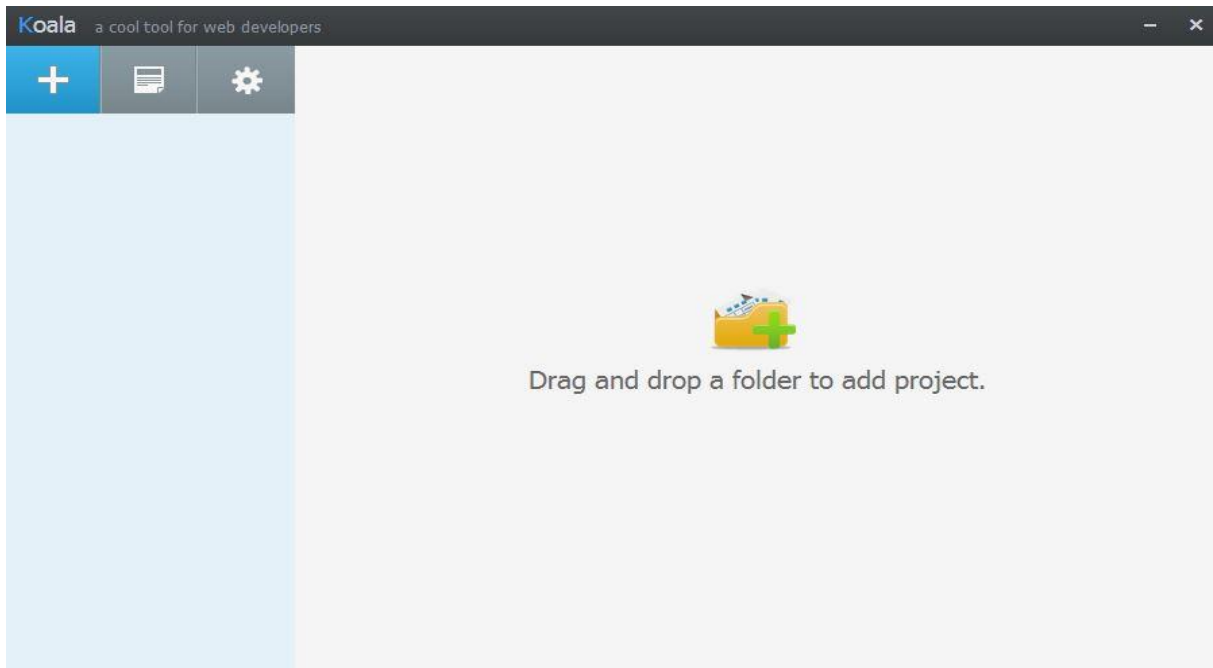

Slika 1 – Primjer web stranice

Stranica ne sadrži puno sadržaja, a samim time i pripadajući *CSS* nije izrazito kompliciran, no poslužiti će u svrhu primjera prednosti *Sass*-a nad *CSS*-om.

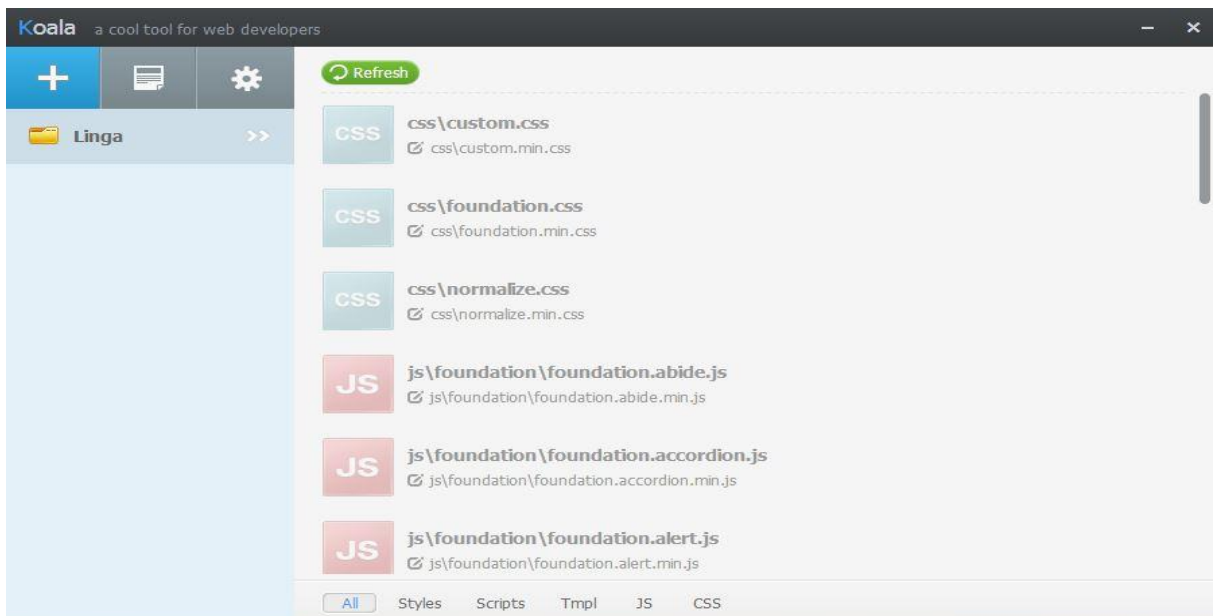
³⁶ Install SASS. URL: <http://sass-lang.com/install> (16.8.2014.)

Prvi korak u primjeni *Sass*-a na projekt jest, kao što je u prijašnjem poglavlju navedeno, dodavanje mape projekta u Koala aplikaciju.

Slika 2- Koala početni prozor

Sama aplikacija poprilično je jednostavna i jedini korak koji je potrebno poduzeti s Koalom jest dodavanje mape projekta sa svim pripadajućim datotekama. Nakon dodavanja mape projekta, sve datoteke koje Koala nadgleda prikazane su u prozoru aplikacije.

Slika 3 - Koala nakon dodavanja mape projekta

Koala se nakon toga može minimizirati, a sama će aplikacija i dalje raditi u pozadini i nadgledati promjene unutar mape projekta, kao što je prije objašnjeno. S time je priprema gotova te se može započeti sa stilskim oblikovanjem. Kao što je na slici 3 vidljivo, postoje 3 .css datoteke u projektnoj mapi, no ona koja je za ovaj primjer bitna je *custom.css* datoteka.

```
body {
  text-align: justify;
  font-family: 'Segoe-UI';
}

.center {
  text-align: center;
  margin: 0 auto;
}

#logo {
  height: 220px;
  width: 200px;
}

#twit {
  height: 48px; width: 48px; float:left;
}

#fb {
  height: 48px; width: 48px; float:right;
}

#twit:hover {
  height: 64px; width: 64px; float:left;
}

#fb:hover {
  height: 64px; width: 64px; float:right;
}

li.name {
  border-radius: 5px;
  -moz-border-radius: 5px;
}

li.name h1 {
  font-family: 'Segoe-UI';
}

li.name:hover {
  background-color: #555;
}

nav.top-bar {
  height: 60px;
  padding-top: 7px;
}
```

Slika 4 - *custom.css* datoteka i pripadajuće CSS oznake

Prema slici 4, selektori se ponavljaju u nekoliko primjera, a i font *Segoe UI* spominje se u dva navrata. Ikone koje služe kao poveznica na Facebook i Twitter profil imaju određenu širinu i visinu od 48 piksela, no pseudo-klasom *:hover* određena je širina i visina od 64 piksela – što znači da u trenutku kada pokazivač miša pređe preko navedene ikone, njena širina i visina mijenjaju se s 48px na 64px, a kada se pokazivač miša makne s ikone ista se vraća na početnu širinu i visinu od 48px. Ta funkcija zauzima sveukupno četiri retka u .css datoteci, dva po ikoni.

Kad bi se radilo o kompliciranijoj stranici – web portalu, recimo, .css datoteka bila bi puno napuhanija, selektori i vrijednosti ponavljali bi se u velikom broju i snalaženje u .css datoteci bilo bi izuzetno teško, a jedna pogreška mogla bi imati teške posljedice zbog velikog broja CSS oznaka. *Sass* u takvim situacijama pruža izuzetnu pomoć autoru. U sljedećim poglavljima, koristeći obje *Sass* sintakse, pojednostaviti će se .css datoteka prikazana na slici 4.

7.1 PRIMJER SCSS SINTAKSE

Prvi korak je pregledavanje CSS oznaka i grupiranje istih te provjeravanje koje se deklaracije ponavljaju te se mogu izdvojiti kao varijable. Potom je potrebno u programu za uređivanje teksta, u ovom slučaju *Notepad ++*, stvoriti dvije nove *.scss* datoteke koje služe za *Sass* stilski jezik – *stil.scss* koja služi kao „glavna“ datoteka i *basic.scss* za izdvojene kratke oznake. Navedene datoteke potrebno je spremati unutar mape projekta kako bi Koala aplikacija imala pristup istima. Nakon toga u Koala aplikaciji klikne se na dugme *Refresh*, nakon čega aplikacija pronalazi novonastale *.scss* datoteke. Potrebno je desnim klikom kliknuti na glavnu *.scss* datoteku te kliknuti opciju *Set Output Path*, nakon čega se otvara prozor u koji upisujemo naziv *stil.css* te datoteku spremamo u isti direktorij u kojem se nalazi *HTML* datoteka – time se prilikom spremanja *.scss* datoteke automatski kompilira navedena *stil.css* datoteka. Sljedeći korak je prepravljanje ili dodavanje putanje do *.css* datoteke unutar *HTML* datoteke. U zaglavlju *HTML* datoteke treba dodati oznaku `<link rel="stylesheet" href="stil.css" />`. Navedena oznaka u ovom slučaju traži datoteku *stil.css* u istom direktoriju u kojem se nalazi *HTML* datoteka.

Time se završava priprema datoteka za *Sass* i sukladno tome, sljedeći korak je pisanje same *Sass*, odnosno *SCSS* datoteke. Kao što je prije rečeno, vrijednosti koje se ponavljaju su veličine ikona za društvene mreže te font teksta. Povodom toga, pri vrhu *basic.scss* datoteke izdvajamo varijable `$small_icon; 48px;` i `$font: 'Segoe-UI';` te koristimo `@mixin` oznaku. Korištenjem oznake `@mixin` može se stvoriti novi, proizvoljni selektor bez potrebe korištenja istog u *HTML* datoteci. Unutar selektora *li.name* dva su svojstva koja vrše istu funkciju – `-moz-border-radius` i `border-radius`. Kako bi se smanjila količina svojstava unutar deklaracije selektora *li.name* koristi se oznaka `@mixin`, kojom se stvara selektor imena *obrub* s vrijednošću `$radius` te se u deklaraciju odabranog selektora uvrštavaju svojstva `-moz-border-radius`, `border-radius`, `-webkit-border-radius` i `-ms-border-radius` s vrijednošću `$radius` za svako svojstvo. To znači da je unutar selektora *li.name* sada dovoljno napisati oznaku `@include obrub(5px);` kako bi se sve 4 prije navedene vrijednosti primijenile na odabrani element. Nakon toga prelazi se na datoteku *stil.scss*. Na samom početku *stil.scss* datoteke koristi se naredba `@import 'basic.scss'` kojom se oznake unutar datoteke *basic.scss* unose u datoteku *stil.scss*. U svrhu korištenja što manje prostora, svaka oznaka s kratkim deklaracijama piše se u jednom redu. Selektori koji se ponavljaju ili imaju pod-selektore ugnježđuju se unutar selektora koji ih obuhvaća. Prema tome, *body*, *.center* i *nav.top-bar* sada zauzimaju svaki jedan red, a u selektore `#fb` i `#twit`, koji se odnose na ikone za društvene mreže, ugnježđuju se sve njima pripadne vrijednosti. Pošto je

jedina razlika između `#fb` i `#twit` svojstvo `float`, korištenjem naredbe `@extend #fb`; unutar selektora `#twit` preuzimaju se svojstva i vrijednosti selektora `#fb` i primjenjuju na selektor `#twit`. Nakon svojstva `@extend` pišu se svojstvo i vrijednost `float: left`; čime se autor štedi ponavljanja četiriju svojstava. Unutar selektora `li.name` ugnježđuju se oznaka `@include obrub(5px)`; i selektori za njemu pripadni `h1` element i `:hover` pseudo-klasu. Umjesto vrijednosti koje se konstantno ponavljaju ubacuju se određene varijable, čime deklaracije `height: 48px`; i `width: 48px`; postaju `height: $small_icon`; i `width: $small_icon`; odnosno `height: $small_icon + 16`; i `width: $small_icon + 16`; za 64px veličinu. Korištenjem operatora poput `+`, `-`, `*`, `/`, i `%` vrše se matematičke funkcije kojima se vrijednosti svojstva mogu fleksibilnije odrediti bez upotrebe dodatnih varijabli. Primjerice, ako se vrijednost varijable `$small_icon` promjeni s 48px na 64px, svojstvo u samoj deklaraciji ne mora se posebno mijenjati jer compiler sam vrši izračun vrijednosti dotičnog svojstva – ukratko, korištenjem operatora smanjuje se količina posla.

Što se time dobije?

```

stil.scss
1 @import 'basic.scss';
2 body { text-align: justify; font-family: $font; }
3 .center { text-align: center; margin: 0 auto; }
4 #logo { height: 220px; width: 200px; }
5 nav.top-bar { height: 60px; padding-top: 7px; }
6 #fb {
7   height: $small_icon;
8   width: $small_icon;
9   float: right;
10  &:hover {height: $small_icon + 16; width: $small_icon + 16;}
11 }
12 #twit {
13   @extend #fb;
14   float: left;
15 }
16 li.name {
17   @include obrub(5px);
18   &:hover { background-color: #555; }
19   h1 {font-family: $font;}
20 }

basic.scss
1 $small_icon: 48px;
2 $font: 'Segoe-UI';
3 @mixin obrub($radius) {
4   -webkit-border-radius: $radius;
5   -moz-border-radius: $radius;
6   -ms-border-radius: $radius;
7   border-radius: $radius;
8 }

```

Slika 5- stil.scss (lijevo) i basic.scss (desno)

Direktno u usporedbi može se primijetiti kako je svaki selektor koji se ponavljao bolje organiziran te da se iskoristilo puno manje prostora u usporedbi s CSS-om – u CSS datoteci zauzeto je 38 redova, a s obje SCSS datoteke ukupno 28. Sintaksa je gotovo identična CSS-u, jedina razlika su dodatne funkcije koje SCSS pruža – mixinsi, operatori, import, extend, varijable i ugnježđivanje selektora, što dokazuje kako je SCSS doista jednostavan za korištenje ako je autor vješt s CSS stilskim jezikom. U sljedećem poglavlju na isti primjer primijeniti će se starija, uvučena Sass sintaksa.

7.2 PRIMJER SASS SINTAKSE

Kao što je prije navedeno, starija *Sass* sintaksa pruža koncizniji način stiliziranja *HTML* dokumenata, no sa sobom donosi i neka ograničenja i vlastita pravila. Najkraće objašnjeno, *Sass* sintaksa i *SCSS* sintaksa slične su u funkcionalnosti, no razlika između njih je ta što se kraće oznake u *Sass* sintaksi ne mogu pisati u jednom redu – svaka deklaracija i svaki selektor moraju se novim redom odvojiti od prethodne jer se vitičaste zagrade i točka-zarez ne koriste. Također, oznake poput *@include* i *@mixin* pišu se drugačije - *@mixin* je =, *@include* je +, a *@import* i *@extend* ostaju isti. Iako je *Sass* sintaksa puno preglednija, korištenjem *SCSS* sintakse oznake zauzimaju puno manje prostora. Pozitivni aspekt je što, osim navedenih razlika, *Sass* i *SCSS* nisu toliko različiti – *SCSS* je samo bliži *CSS*-u nego *Sass*. U sljedećih par koraka usporediti će se *SCSS* i *Sass* na primjeru iz prošlog poglavlja.

Kao što je u prethodnom poglavlju spomenuto, *SCSS* datoteka svela je 38 redova *CSS* oznaka na ukupno 28 redova unutar dvije datoteke. Za početak pisanja *Sass*-a potrebno je napraviti dvije nove datoteke na isti način kao u prošlom poglavlju. Potrebno je stvoriti nove datoteke u mapi u kojoj se nalazi *HTML* datoteka, a ekstenzije tih datoteke u ovom slučaju više nisu *.scss* nego *.sass*. Prema tome, dvije nove datoteke zovu se *stil.sass* i *basic.sass*. Nakon toga potrebno je otvoriti Koala aplikaciju i, kao sa *SCSS* datotekom u prošlom poglavlju, stisnuti desni klik na novonastalu *stil.sass* datoteku te kliknuti na *Set Output Path*, nakon čega upisujemo ime *CSS* datoteke koja će se kompilirati od *stil.sass* datoteke – a to je *stil.css* – te ju smještamo u isti direktorij u kojemu se nalazi *HTML* datoteka. Nakon toga sve se oznake iz *stil.scss* i *basic.scss* datoteka kopiraju u pripadajuće *.sass* datoteke. Sljedeći korak u pretvaranju *SCSS* sintakse u *Sass* sintaksu jest brisanje nepotrebnih znakova – točke-zareza i vitičastih zagrada. Nakon toga potrebno je *CSS* oznake koje zauzimaju samo jedan red razdvojiti sukladno pravilima *Sass* sintakse – svaka deklaracija treba ići u zaseban, uvučeni red, naredba *@extend* ostaje ista, a umjesto *@include* oznake koristi se znak +. Varijable postavljene u *basic.sass* datoteci funkcioniraju u obje sintakse koje *Sass* stilski jezik pruža, stoga ih nije potrebno uređivati – osim, naravno, brisanja točke-zareza, a umjesto *@mixin* oznake piše se znak =.

Što se time dobije?

```

1 @import basic.sass
2 body
3   text-align: justify
4   font-family: $font
5 .center
6   text-align: center
7   margin: 0 auto
8 #logo
9   height: 220px
10  width: 200px
11 nav.top-bar
12   height: 60px
13   padding-top: 7px
14 #fb
15   height: $small_icon
16   width: $small_icon
17   float: right
18   &:hover
19     height: $small_icon + 16
20     width: $small_icon + 16
21 #twit
22   @extend #fb
23   float: left
24 li.name
25   +obrub(5px)
26   &:hover
27     background-color: #555
28   h1
29     font-family: $font

```

```

1 $small_icon: 48px
2 $font: 'Segoe-UI'
3 =obrub($radius)
4   -webkit-border-radius: $radius
5   -moz-border-radius: $radius
6   -ms-border-radius: $radius
7   border-radius: $radius

```

Slika 6- stil.sass (lijevo) i basic.sass (desno)

Ono što se odmah na početku može primijetiti je koliko više redova *Sass* sintaksa zauzima u usporedbi sa *SCSS* sintaksom – broj redova popeo se s 28 na 36. Također, ono što je odmah uočljivo je koliko je *Sass* sintaksa preglednija od *SCSS* ili pak same *CSS* sintakse. Korištenje novih i uvučenih redova za odvajanje selektora i pripadnih deklaracija lišava autore pisanja vitičastih zagrada i točke-zareza nakon svakog svojstva i njegove vrijednosti, što stilsku datoteku ujedno čini preglednijom, ali i zahtjeva manje posla. Dakako, kod kompliciranijih stilskih datoteka koje koriste više funkcija od primjera prikazanog u ovom radu *SCSS* ima veću prednost zbog veće sličnosti sa samim *CSS-om*. *Sass* sintaksa u takvim situacijama koristi potpuno drugačije selektore za određene funkcije, što zahtjeva učenje i navikavanje na pisanje različitih oznaka od onih na koje je autor navikao. U svakom slučaju, *Sass* sintaksa pruža određene prednosti naspram osnovnog *CSS-a*, što je dobrodošlo bez obzira na pokoji problem koji dolazi u paketu. Što se iz priloženih primjera može zaključiti?

8. ZAKLJUČAK

CSS je već dugi niz godina standard za stilsko uređivanje web stranica, no ne pruža neke funkcije koje su u današnje vrijeme nužne – bilo za uštedu vremena ili za napredno uređivanje *HTML* datoteka. Kao rješenje na taj problem postoje brojni *CSS* preprocesori, koji *CSS-u* pružaju dodatne funkcije koje autorima olakšavaju rad te pružaju naprednije načine uređivanja njihovog web sadržaja. *Sass* je jedan od navedenih *CSS* preprocesora – štoviše, *Sass* je najpopularniji među njima i puno korisniji od samog *CSS-a*. Instalacija i korištenje istog ni u najmanju ruku nije komplicirano, a prednosti korištenja *Sass-a* brojne su i korisne. Kao što je u radu navedeno, *Sass* stilski jezik pruža dvije slične, ali opet različite sintakse – *Sass* i *SCSS*. Svaka sintaksa ima svoje prednosti i mane, no sa sigurnošću se može reći da nijedna nije bolja od druge. Ono što autore privlači određenoj sintaksi jednostavno je osobni stil pisanja *HTML-a* i *CSS-a* – nekima je korisnije zauzeti što manje redova u datoteci, nekima je bitnija preglednost i što manje komplicirane oznake. Neovisno o stajalištu prema određenoj sintaksi, *Sass* pruža brži, jednostavniji, pregledniji i moćniji način stiliziranja *HTML-a*. No, *Sass* ni u kom pogledu nije standard za stilsko uređivanje *HTML* datoteka. Razlog tome je činjenica da je *Sass* preprocesor relativno nova ekstenzija za *CSS* i upravo činjenica da je to samo ekstenzija za već postojeći stilski jezik – bez obzira koliko se korisnijom pokazuje. U preglednicima ne postoji podrška za *Sass*, samo podrška za *CSS*, stoga *Sass* teško može postati nešto više od toga što trenutno je. Tehnički gledano, *Sass* nema vlastitu semantiku i sintaksu – praktički je identičan *CSS-u* pa, kao takav, nema šansu zamijeniti *CSS* stilski jezik. Ono što *Sass* je, doduše, jest nezamjenjivi alat autorima i kao takav zaslužuje popularnost i širu upotrebu, što je nešto čemu bi *web framework*-ovi itekako mogli i trebali pridonijeti.

9. LITERATURA

Cascading Style Sheets: level 1, 17.12.1996. URL: <http://www.w3.org/TR/REC-CSS1/> (4.8.2014.)

Hunt, Ben. Inheritance and Cascading Styles in CSS Explained. URL: <http://webdesignfromscratch.com/HTML-CSS/CSS-inheritance-cascade/#1> (4.8.2014.)

Install SASS. URL: <http://Sass-lang.com/install> (16.8.2014.)

Koala. URL: <http://koala-app.com/>(16.8.2014.)

Kyrnin, Jennifer. What is the difference between CSS2 and CSS3: The major changes to CSS3. URL: <http://webdesign.about.com/od/CSS3/a/differences-CSS2-CSS3.htm> (5.8.2014.)

Lazaris, Louis. CSS3's 'space' and 'round' values for background-repeat, 15.8.2011. URL: <http://www.impressivewebs.com/space-round-CSS3-background/>(5.8.2014.)

Lee, Xah. CSS1 and CSS2 Differences, 2005. URL: <http://xahlee.info/js/CSS2.HTML> (5.8.2014.)

Long, John W. Sass vs SCSS: Which syntax is better?, 19.2.2011. URL: <http://theSassway.com/editorial/Sass-vs-SCSS-which-syntax-is-better> (16.8.2014.)

Ossenbruggen, Jacco van; Lynda Hardman; Lloyd Rutledge; Anton Eliens. Style Sheet Languages for Hypertext, 1997. URL: <http://homepages.cwi.nl/~jrvosse/publications/1997/dv:siglink.pdf> (4.8.2014.)

Sass: Documentation. URL: http://Sass-lang.com/documentation/file.sass_REFERENCE.HTML (16.8.2014.)

Walsh, Nick. CSS Preprocessors: Focused Decisions. URL: <http://www.awwwards.com/CSS-preprocessors-focused-decisions.HTML> (6. 8. 2014.)

Wium Lie, Hakon; Bos, Bert. Cascading Style Sheets: designing for the Web, 1999. URL: <http://www.w3.org/Style/LieBos2e/history/Overview.HTML> (1.8.2014.)

Wium Lie, Hakon. Cascading HTML style sheets: a proposal, 10.10.1994. URL: <http://www.w3.org/People/howcome/p/cascade.HTML> (1.8.2014.)